บทที่ 2
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรม

ในปัจจุบัน ธุรกิจหันมาสนใจในเรื่องของจริยธรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากถือเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบที่มีต่อองค์กร ลูกค้า และสังคม รัฐบาลเองได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับจริยธรรมด้วยเช่นเดียวกัน ขณะที่จริยธรรมถือเป็นหลักปฏิบัติของบุคคลมีลักษณะเป็นนามธรรม จึงทำให้หลายๆ คนไม่เข้าใจ และรับรู้ โดยการแสดงออกในลักษณะต่างๆ กัน ในบทที่ 2 นี้จะกล่าวถึงหัวข้อสำคัญของจริยธรรมดังต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรม
2. ทัศนคติและความคิดเห็น
3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม

ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการในเรื่องของจริยธรรมได้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ มีดังนี้

พระราชมุนี [3] ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในความหมายของพระพุทธศาสนา คือ มรรคเป็นวิถีทางจริยธรรม เป็นการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงจุดหมาย จุดหมายก็คือ การทำให้หมดปัญหา

ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุนาวิน ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว

สาโรจ บัวศรี ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึงแนวทางในการประพฤติ เพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม และได้ให้นิยามและโครงสร้างของจริยธรรม ดังนี้

1. จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติตนเพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม
2. จริยธรรม มีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย 2 ข้อคือ
   - 2.1. ศีลธรรม(Moral Value)สิ่งที่งดเว้น สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ
   - 2.2. คุณธรรม(Ethical Value)สิ่งที่เราควรปฏิบัติ

   ซึ่งทั้งสองข้อรวมกัน เรียกว่า จริยธรรม

---

[3] เรื่องเดียวกัน , หน้า 6

นางสายสุรี จุติกุล[4] ได้ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรมและคำที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับจริยธรรมว่า

1. จริยธรรมมีทั้งที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์นั้น พบว่ามีแต่ในแง่ที่พึงประสงค์อย่างเดียว
2. ควรมีกำหนดขอบข่ายที่เป็นบรรทัดฐานของคำว่า จริยธรรม ก่อนว่าจะใช้คำภาษาอังกฤษว่า Moral หรือ Ethics

   Moral ซึ่งแปลว่า ศีลธรรม เป็นโครงสร้างส่วนหนึ่งของสภาพจิต เพราะฉะนั้นเป็นสิ่งที่พัฒนาไม่ได้

   Ethic ซึ่งแปลว่า จริยธรรมเป็นเนื้อหา

   Value ซึ่งแปลว่า ค่านิยมก็เป็นเนื้อหาอย่างหนึ่ง ซึ่งมีทั้ง ผลดี และ ผลเสีย มีทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ขึ้นอยู่กับกาละเทศะ

วศิน อินทสระ[5] ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง ความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ เว้นในสิ่งที่ควรเว้น กระทำในสิ่งที่ควรกระทำด้วยความฉลาดและรอบคอบ รู้เหตุผล ถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคล

และตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

ดังนั้นหากกล่าวได้โดยสรุปคือ จริยธรรม หมายถึงสิ่งที่ควรประพฤติและประพฤติเหมาะสมในสิ่งที่ถูกต้องซึ่งสังคมยอมรับ และเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติดีเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

แนวความคิดและทฤษฎีทางจริยธรรม

ทฤษฎีทางจริยธรรมนั้นถูกกำหนดโดยนักจิตวิทยาหลายๆกลุ่ม ซึ่งสามารถสรุปทฤษฎีทางจริยธรรมได้เป็น 3 ทฤษฎีดังนี้

1. กลุ่มทฤษฎีที่เน้นอิทธิพลของสังคม
2. กลุ่มทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้ของบุคคล
3. กลุ่มทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาการและลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม

---

[4] " จริยธรรมในสังคมไทย" รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย. โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษา, หน้า 17

[5] ดร.พรนพ พุกกะพันธุ์. จริยธรรมทางธุรกิจ(Business Ethics). พิมพ์ครั้งที่4. (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักส์, 2544). หน้า 6.

กลุ่มทฤษฎีที่เน้นอิทธิพลของสังคม เริ่มต้นคิดโดยนักสังคมวิทยาที่อาศัยประสบการณ์ โดยแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ที่จะมีลักษณะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับมนุษย์เติบโตมาในสังคมลักษณะไหน นักจิตวิทยาเด็กได้มีแนวคิดว่าเด็กจะเป็นเช่นไร ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ

กลุ่มทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้ของบุคคล กลุ่มทฤษฎีนี้กล่าวว่า บุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะทางจริยธรรมได้โดยการเรียนรู้ซึ่งจะประกอบด้วยหลักการต่างๆหลายหลักการเช่นหลักการเลียนแบบพฤติกรรม การเรียนรู้จากการลองผิดลองถูก หรือหลักการเรียนรู้โดยการคิด

กลุ่มทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาการและลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม ทฤษฎีนี้เน้นว่าการพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับการพัฒนาการทางด้านปัญญาเป็นสำคัญ โดยยึดหลักของการพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่เด็ก ซึ่งจะมีการพัฒนาเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นก่อนจริยธรรม คือ ช่วงระหว่างเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี

ขั้นที่ 2 คือขั้นที่ยึดคำสั่งโดยเด็กจะเชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นหลักโดยมีอายุตั้งแต่ 2-8 ปี

ขั้นสุดท้ายคือ ขั้นที่เด็กจะมีความคิดเป็นของตนเอง

ลักษณะของธุรกิจและการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน

ธุรกิจ(Business)[6] หมายถึง กระบวนการที่ผู้ประกอบการเริ่มต้นตั้งแต่การผลิตการขายสินค้าหรือบริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมโดยมุ่งหวังผลกำไร ในการดำเนินธุรกิจจะต้องมีผู้ประกอบการ(Entrepreneur)เป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ โดยจะต้องใช้ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วยแรงงาน เงิน วัตถุดิบ และข้อมูล

ประเภทของธุรกิจจัดแบ่งตามลักษณะของการดำเนินงานได้ 3 ประเภท

1. การพาณิชย์ หมายถึง กิจการที่เกี่ยวกับการขายปลีก-ส่ง, การประกันภัย, การธนาคาร
2. การอุตสาหกรรมหมายถึง กิจการที่เกี่ยวกับการผลิตและบริการเช่น สินค้าอุปโภคบริโภค
3. การบริการ หมายถึง กิจการที่ดำเนินการด้านบริการให้แก่ลูกค้าเช่น โรงแรม, โรงพยาบาล

วัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจคือ การมุ่งหวังกำไร(Profit) ต้องการความอยู่รอด(Survival)ต้องการความเจริญเติบโต(Growth)และความรับผิดชอบต่อสังคม(Social Responsibilities)

---

[6] สุภาพร พิศาลบุตร. จริยธรรมทางธุรกิจ(Business Ethics). พิมพ์ครั้งที่5. (กรุงเทพมหานคร:ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พริ้นติ้ง, 2545). หน้า 39.

ปัจจุบันนี้การดำเนินธุรกิจสามารถแบ่งออกเป็นรูปแบบได้ดังต่อไปนี้

1. กิจการเจ้าของคนเดียว(Sole Proprietorship)
2. ห้างหุ้นส่วน(Partnership)
3. บริษัทจำกัด(Corporations) และบริษัทมหาชน(Public Company)
4. สหกรณ์(Cooperative)
5. รัฐวิสาหกิจ(State Enterprise)

การดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน

โลกธุรกิจในปัจจุบัน สามารถกล่าวได้ว่าเป็นโลกของผู้ซื้อ เพราะการมีทางเลือกมากมายให้กับผู้ซื้อ เป็นเพราะธุรกิจในยุคนี้เป็นยุคของการแข่งขันและเป็นการแข่งขันแบบไร้พรมแดน ธุรกิจต้องมีการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินการแข่งขัน เพื่อให้ได้มาซึ่งลูกค้า ความรวดเร็วในการเข้าถึงลูกค้า(Economy of Speed)เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ธุรกิจได้นำมาใช้ เนื่องจากการขยายตัวในด้านต่างๆของโลก เช่น เทคโนโลยี การสื่อสาร ที่มีการพัฒนารูปแบบมาจนกระทั่งมีการดำเนินธุรกิจโดยอาศัยการพัฒนาด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ในรูปแบบที่เรียกว่า การค้าแบบอิเลคทรอนิคส์(E-Commerce) ทำให้ผู้ซื้อสามารถศึกษาตัวสินค้าและตัดสินใจซื้อได้โดยไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง นี่คือหนึ่งในรูปแบบของธุรกิจปัจจุบันที่มุ่งเน้นการเข้าถึงลูกค้าเป็นสำคัญ

จากการแข่งขันกันมากขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งลูกค้าของธุรกิจ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในสังคม จึงต้องมีการกำหนดมาตรการต่างๆขึ้นมาเพื่อช่วยในการป้องกันหรือลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แนวความคิดในการนำเอาหลักจริยธรรมมาสู่ภาคธุรกิจจึงเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ลักษณะของจริยธรรมทางธุรกิจ

จริยธรรมทางธุรกิจหมายถึง การผลิตหรือการบริการที่มีมาตรฐานเพื่อตอบแทนจากการลงทุน โดยเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายทั้งผู้ประกอบการ ผู้บริโภค ผู้ร่วมงาน รัฐบาลและสังคม

ระดับของจริยธรรมทางธุรกิจ

1. ระดับบุคคล เป็นระดับพื้นฐานของสังคมเพราะระดับจริยธรรมของบุคคลจะเกี่ยวข้องไปกับทุกๆฝ่าย
2. ระดับองค์กร เกี่ยวข้องกับนโยบาย วิธีการ และกฎเกณฑ์ที่มีในบริษัท
3. ระดับสมาคม การกำหนดกฎ หรือระเบียบทางจริยธรรมในสมาคม เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติของสมาชิก

4. ระดับสังคม เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบแบบแผน จารีตประเพณี ที่มีอยู่ในสังคมนั้นๆ
5. ระดับประเทศ เกี่ยวกับวัฒนธรรม การเมือง และศาสนา ประเพณี

แนวความคิดจริยธรรมทางธุรกิจ

จริยธรรมกับธุรกิจ เกี่ยวข้องกันหลายด้าน แม้นักธุรกิจอาจจะเข้าใจว่า การทำธุรกิจไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม การทำธุรกิจไม่ใช่ความถูกหรือผิดจริยธรรม แต่เป็นการดำเนินการที่มีจุดมุ่งหมายคือผลกำไร แต่ตามจริงแล้วธุรกิจเป็นกิจกรรมหนึ่งที่อาจถูกหรือผิดจริยธรรมก็ได้ ดังนั้นการมาอยู่รวมกันของภาคธุรกิจ จึงได้มีการกำหนดแนวความประพฤติในวิชาชีพที่เรียกว่า จรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติและควบคุมเฉพาะกลุ่มคนในวิชาชีพหนึ่งๆเท่านั้น จรรยาบรรณวิชาชีพจะมีความหมายที่แคบกว่าจริยธรรม เพราะจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นเพียงข้อกำหนดเฉพาะวิชาชีพเท่านั้น

สาเหตุที่องค์กรธุรกิจต้องมีจริยธรรมทางธุรกิจเป็นเพราะสังคมคิดว่าธุรกิจควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมและควรมีจริยธรรมเพื่อเป็นหลักการในการประกอบธุรกิจ ดังนั้นหน้าที่ส่วนหนึ่งของธุรกิจคือการปกป้องสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสังคม และการมีจริยธรรมจะเป็นการช่วยให้ธุรกิจมีขอบเขตของการแข่งขันในภาคธุรกิจ

การดำเนินธุรกิจต้องเกิดการตัดสินใจในการดำเนินงานซึ่งอาจก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลเสียต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง แนวทางในการตัดสินใจของผู้บริหารสามารถแบ่งได้เป็น 3 ทางคือ

1. แนวทางอรรถประโยชน์(Utilitarian) เป็นแนวทางในการตัดสินใจที่ต้องการให้ประโยชน์ต่อคนส่วนมาก โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพ และผลประโยชน์ที่สอดคล้องกันขององค์กร
2. แนวทางศีลธรรมและสิทธิ(Moral – Rights) เป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญในการเคารพสิทธิของแต่ละบุคคล โดยพยายามรักษาสมดุลหากจะกระทบถึงสิทธิของอีกบุคคลหนึ่ง
3. แนวทางความยุติธรรม(Justice) เป็นแนวทางการตัดสินใจ ที่การกำหนดการกระทำโดยยึดหลักความเสมอภาค ความเป็นธรรม

การมีจริยธรรมทางธุรกิจไม่ได้หมายถึง การที่จะเกิดผลดีต่อองค์กรธุรกิจเสมอไปสาเหตุเพราะมนุษย์เรายังคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมและการมีค่านิยมส่วนตัวที่ไม่ตรงกับเป้าหมายขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมของพนักงานในองค์กร หรือค่านิยมของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารคือผู้กำหนดนโยบายในองค์กร และความแตกต่างของวัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือของประเทศอาจเป็นส่วนที่ทำให้ธุรกิจเกิดปัญหาส่วนจริยธรรม

อย่างไรก็ตาม ได้มีการแบ่งแนวคิดในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจไว้ 3 แบบคือ

1. ความรับผิดชอบแบบดั้งเดิมคือ การรับผิดชอบของผู้บริหารในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด

2. ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ เป็นแนวคิดที่มีความรับผิดชอบต่อกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจคือ ผู้ถือหุ้น ลูกค้า พนักงาน เจ้าหนี้ หน่วยงานรัฐบาล เป็นต้น

3. ความรับผิดชอบแบบสนับสนุน เป็นแนวคิดที่ถือว่าผู้บริหารต้องคาดการณ์ได้ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และควรหลีกเลี่ยงปัญหานั้น เพราะสังคมคิดว่าธุรกิจย่อมมีแนวโน้มที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นสิ่งที่สังคมมีความคาดหวังให้ ธุรกิจตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจนั่นคือ ความต้องการให้ธุรกิจผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ และให้ดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นประโยชน์ในระยะยาวของธุรกิจ เป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อสังคม เป็นการเสริมสร้างเสรีภาพในระบบธุรกิจและเป็นการคงไว้ในเรื่องของศีลธรรมและวัฒนธรรมของสังคมโดยรวม

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

ธุรกิจควรมีจริยธรรมในการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริงของสินค้าให้แก่ผู้บริโภค ไม่ควรบิดเบือนข้อมูลเพื่อจูงใจผู้บริโภค และไม่ควรบังคับผู้บริโภคในการซื้อสินค้า และควรมีความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยในการใช้สินค้าของลูกค้า ตั้งแต่การออกแบบ การผลิต และการให้ข้อมูลสินค้ากับลูกค้า และธุรกิจควรมีความรับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับต้นทุนทางสังคมที่เกิดจากธุรกิจเป็นต้น ในกรณีที่ธุรกิจเป็นผู้ผลิตสินค้าและก่อให้เกิดน้ำเสียจากการผลิต ธุรกิจก็ควรมีระบบการกำจัดน้ำเสียที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นสิ่งที่ธุรกิจควรรับผิดชอบ

ประโยชน์ของจริยธรรมต่อองค์กรธุรกิจ

1. จริยธรรมก่อให้เกิดความเชื่อถือ คนที่มีจริยธรรมดีมีความซื่อสัตย์ ย่อมได้รับความเชื่อถือ และความเชื่อถือคือที่มาของการได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน ทั้งในด้านการลงทุนและการตลาด

2. จริยธรรมก่อให้เกิดการทุ่มเท หากธุรกิจมีการปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนอย่างเป็นธรรม ย่อมเป็นที่รัก และผูกพันของพนักงาน พนักงานย่อมทุ่มเทความสามารถต่อการผลิต หรือการบริการอย่างเต็มกำลังความสามารถ อันนำมาซึ่งผลผลิตหรือการบริการที่ดี

3. จริยธรรมก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งมีผลต่อตำแหน่งทางการค้าของบริษัทและเป็นผลต่อความภักดีที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้า และบริการของบริษัท และภาพลักษณ์ทางการค้าที่ดีมีผลต่อการกำหนดราคาสินค้าและบริการมีผลโดยตรงต่อยอดขาย ซึ่งราคาขายและยอดขายมีผลโดยตรงต่อกำไรของกิจการ

4. จริยธรรมก่อให้เกิดการลดหย่อนทางกฎหมาย บริษัทที่ประพฤติปฏิบัติดีต่อสังคม อยู่ในกฎระเบียบของสังคมมาโดยตลอด ย่อมได้รับข้อลดหย่อนในบทลงโทษของกฎหมาย

5. จริยธรรมก่อให้เกิดการทำงานอย่างมีความสุข เมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับบริษัทไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้น ผู้ร่วมงานในบริษัทคู่ค้า ลูกค้า ผู้บริโภค รัฐบาล และสังคม ต่างมีจริยธรรมที่ดีต่อกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานที่ดีต่อกันและกัน จะทำให้เป็นชีวิตการทำงานที่มีความสุข

จริยธรรมในองค์กร

นอกเหนือจากความต้องการในการสร้างผลกำไรของธุรกิจแล้วยังต้องมีในเรื่องของจริยธรรมอยู่ในธุรกิจด้วย ซึ่งธุรกิจต้องมั่นสอดส่องดูแล การดำเนินงานของธุรกิจว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ไม่ขัดต่อหลักจริยธรรมและไม่ได้ทำความเดือดร้อนให้กับสังคม ดังนั้นบางธุรกิจจึงมีการกำหนดกฎระเบียบ เพื่อนำมาเป็นหลักปฏิบัติสำหรับองค์กรรวมถึง ผู้บริหาร และพนักงาน โดยบางองค์กรได้จัดให้มีหน่วยงานเฉพาะด้าน เพื่อทำหน้าที่ในการให้ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติที่มีอยู่ โดยมีการส่งเสริมในการนำไปใช้ ตลอดจนเป็นหน่วยงานที่เสริมสร้างจรรยาบรรณขององค์กร รวมถึงเป็นผู้ตัดสินโทษในกรณีมีการกระทำผิด โดยไม่ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ที่วางไว้

มาตรฐานจริยธรรมที่ควรมีในองค์กร สามารถกำหนดได้ดังนี้

1. มนุษยธรรมนิยม เป็นสิ่งที่เรียกว่า จริยธรรมคือการกระทำที่เป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ เช่น ความรู้ ความเป็นอยู่
2. สัจจนิยม เป็นสิ่งที่ถือว่า จริยธรรมคือความดีสากล ถูกกำหนดได้โดยศาสนา
3. ประโยชน์นิยม เป็นการยึดถือประโยชน์ที่ได้รับเป็นเกณฑ์ พฤติกรรมใดก่อให้เกิดประโยชน์ จะถือว่าเป็นมาตรฐานของจริยธรรม

และจากแนวความคิดของมาตรฐานจริยธรรมดังกล่าว ได้ถูกนำมาบัญญัติเป็น กฎบัตรจริยธรรม เพื่อเป็นแบบของการปฏิบัติที่ดีของสังคม มีอยู่ 4 ประเภทคือ

1. กฎบัตรจรรยาบรรณของบุคคล
2. กฎบัตรจรรยาบรรณขององค์กร
3. กฎบัตรจรรยาบรรณวิชาชีพ
4. กฎบัตรจรรยาบรรณในวงการ

ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาจริยธรรม

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ เป็นการพัฒนาจริยธรรมโดยการปรับพฤติกรรมของคนที่เกิดจากความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีผลของการกระทำอยู่ 2 แบบคือ การส่งเสริมเพื่อทำให้พฤติกรรมนั้นมีเพิ่มขึ้น และการลงโทษเพื่อทำให้พฤติกรรมนั้นลดลง

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เป็นการพัฒนาจริยธรรมโดยการเรียนรู้ที่ถือว่า การเรียนรู้โดยส่วนใหญ่เกิดจาก การสังเกตต้นแบบ ซึ่งต้นแบบจะทำหน้าที่ทั้งส่งเสริม ยับยั้ง หรือช่วยให้พฤติกรรมยังคงอยู่ ต้นแบบนั้นอาจเป็นบุคคล หรือการนำเสนอผ่านสื่อ เช่นหนังสือ โทรทัศน์ เป็นต้น

นอกจาก 2 ทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีการพัฒนาจริยธรรมทางด้านอื่นๆอีก ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อ และค่านิยม ของแต่ละหน่วยงาน

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุม ดูแล บริหารและจัดการองค์กร ซึ่งจะดำรงตำแหน่งในระดับสูงขององค์กร ทั้งของภาครัฐและเอกชน

ผู้บริหาร มีบทบาทและหน้าที่ที่สามารถกล่าวได้โดยสรุปคือ เป็นผู้ประสานงาน ผู้วางแผนกำหนดนโยบายขององค์กร เป็นผู้รู้ในการแก้ปัญหา เป็นนักประชาสัมพันธ์ เป็นผู้ให้คุณให้โทษ เป็นบุคคลตัวอย่างที่ต้องวางตัวให้เหมาะสม เป็นผู้รับผิดชอบเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นในองค์กร เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการประนีประนอมเมื่อเกิดการขัดแย้งขึ้นในองค์กร เป็นผู้มีเมตตากรุณา คอยดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น ที่กล่าวมาเป็นเพียงส่วนหนึ่งในบทบาทของผู้บริหารที่ควรมี

ดังนั้นในการบริหารธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ควรต้องมีหลักจริยธรรมในการบริหารเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งมีการเสนอแนวปฏิบัติในเรื่อง จริยธรรมของผู้บริหาร ดังนี้

1. การเคารพกฎหมาย
2. การพูดแต่ความจริง เพื่อเสริมสร้างความเชื่อถือ
3. การให้ความเคารพต่อผู้อื่น
4. การปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง
5. การไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
6. การเปิดโอกาสให้คนอื่นได้มีส่วนร่วมในการบริหาร
7. ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม

จริยธรรมของผู้บริหาร เป็นหลักเกณฑ์ที่พึงยึดเป็นแนวในการปฏิบัติ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมิได้เป็นเพียงพ่อค้าที่มุ่งหวังเพียงผลกำไร แต่เป็นบุคคลที่มีสำนึกในความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ และมีความเข้าใจในบทบาท ความสำคัญทั้งของตนเอง และส่วนรวม

จริยธรรมของพนักงาน

พนักงานในองค์กรถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลถูกต้องตามหลักจริยธรรม หากภายในองค์กรประกอบด้วยบุคลากรที่มีความเข้าใจ และมุ่งมั่นในการทำงาน การให้บริการที่เป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ผู้ถือหุ้น พนักงาน ลูกค้า และผู้ติดต่องานกับองค์กร

องค์กรที่มีการส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้ ความสามารถ และนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร ย่อมได้รับความเชื่อมั่นจากสังคม ดังนั้นจะได้กล่าวถึงจริยธรรมของพนักงานที่ควรมี ดังนี้

จริยธรรมของพนักงานที่ควรมีต่อธุรกิจและสังคม

1. พนักงานควรมีความตั้งในทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
2. พนักงานควรช่วยกันรักษา และรับผิดชอบในการใช้ทรัพย์สินขององค์กรให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้ทรัพย์สินนั้นเสียหาย
3. พนักงานต้องรู้จักเคารพในสิทธิของนายจ้างโดยไม่ละเมิดการใช้ทรัพย์สินขององค์กร หรือความลับขององค์กร โดยไม่เผยแพร่ข้อมูลออกไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
4. พนักงานในองค์กรเดียวกัน ควรมีความสามัคคีระหว่างเพื่อนร่วมงาน และต่อนายจ้าง ไม่พยายามทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความสับสนในองค์กร
5. พนักงานไม่ควรมีส่วนร่วมในธุรกิจที่ก่อให้สังคมเกิดความเสื่อม
6. พนักงานไม่ควรมีส่วนร่วมในธุรกิจที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. พนักงานควรดูแล เอาใจใส่ต่อองค์กรของตน ว่าองค์กรมีการกำหนดแนวทาง หรือป้องกันไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

องค์กรใดก็ตามหากมีพนักงานที่มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อองค์กร มีความซื่อสัตย์ มีความสำนึกในการทำหน้าที่ทั้งทางด้านการบริการต่อลูกค้า ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อนายจ้าง มีความเอาใจใส่ในการเสริมสร้างความรู้ ย่อมช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาธุรกิจไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ธรรมาภิบาล (Good Governance)[7] ในความหมายแบบสากล หมายถึง ระบบ โครงสร้างและกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่างๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข

ธรรมาภิบาลแบ่งออกเป็นระดับต่างๆ ได้ 4 ระดับดังนี้

1. โลกาภิบาล (Global Governance) ระดับนานาชาติหรือสังคมโลกต้องการ
2. รัฐภิบาล (Nation Governance) ระดับประเทศต้องการ
3. สังคมภิบาล (Social Governance) ระดับสังคมของแต่ละประเทศต้องการ
4. บรรษัทภิบาล (Corporate Governance) ระดับองค์กรหรือบรรษัทต้องการ

ดังนั้นในระดับของปัจเจกบุคคลในธรรมาภิบาล จึงอยู่ที่การเสริมสร้างบุคคลให้พร้อมซึ่งจริยธรรม (Ethics) คุณธรรม (Integrity) ความสามารถ (Competence) และภูมิปัญญา (Wisdom) ซึ่งจะเป็นหัวใจในการนำไปสู่ความรุ่งเรืองและสันติสุขได้ในที่สุด เพราะมีการเริ่มปลูกฝังในส่วนของหน่วยที่เล็กสุดในสังคม คือบุคคล และจะนำไปสู่ องค์กร สังคม ประเทศชาติ และสู่โลก

วัตถุประสงค์ของการมีบรรษัทภิบาลที่ดี

บรรษัทภิบาลที่ดีย่อมทำให้องค์กรได้รับประโยชน์หรือควรที่จะได้คาดหวังผลที่ดีจากการจัดทำบรรษัทภิบาลที่ดีดังนี้

1. เพิ่มศักยภาพในการสร้างสมรรถนะการแข่งขัน (Competitiveness) แก่องค์กรทำในระดับประเทศและระดับโลก
2. เพิ่มโอกาสในการเข้าสู่ตลาดทุนของโลก (Accessibility to Global Capital Markets)
3. เพิ่มโอกาสในการเสาะหาพันธมิตรทางธุรกิจได้ง่ายขึ้นและเป็นพันธมิตรที่มีบรรษัทภิบาลที่ดี

บรรษัทภิบาล[8] (Corporate Governance) หมายถึง วิถีแห่งการดำรงอยู่ของบริษัทหรือ

---

[7] ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย. (กรุงเทพมหานคร:บริษัทสำนักพิมพ์วิญญชน จำกัด,2542). หน้า 18.

[8] เกียรติศักดิ์ จีรเธียรนาถ. บรรษัทภิบาล: วิถีแห่งการนำองค์กรสู่ความรุ่งเรือง. (กรุงเทพมหานคร:บริษัทเอ็กซเปอร์เน็ทจำกัด, 2543). หน้า 26.

องค์การ และแนวทางหรือวิถีแห่งการปฏิบัติตนของคนในองค์การนั้น เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ คือการเติบโตที่ยั่งยืน และมีความสุขในการประกอบธุรกิจ

องค์ประกอบหลักของบรรษัทภิบาล

องค์ประกอบของบรรษัทภิบาลที่ดีสามารถจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบหลักได้แก่

1. โครงสร้างและกระบวนการ (Structure and Process) ของการนำและควบคุมองค์กร ไปสู่เป้าหมายเป็นส่วนที่เป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างองค์กร การกำหนด อำนาจหน้าที่หรือกฎบัตร คู่มือคำสั่ง ระเบียบปฏิบัติ ระบบงานต่างๆ ดังนั้นโครงสร้างและ กระบวนการต้องเอื้อให้การนำและการควบคุมองค์กรไปสู่วัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้

2. จริยธรรมและคุณธรรมของคนในองค์การ (Ethics & Integrity of People) โดยให้ ความสำคัญมากในระดับสูงที่ต้องมีการปฏิบัติให้เป็นเยี่ยงอย่าง จนมีคำกล่าวว่า ส่งสัญญาณจากส่วน ยอด หรือ Tone at The Top โดยผู้บริหารระดับสูงต้องทำเป็นตัวอย่างก่อน เพื่อไม่ให้มีการละเลยใน ระดับล่าง แล้วให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวเดียวกันตลอดทั้งแถว ดังมีคำกล่าวว่าจริยธรรมและคุณ ธรรมเป็นส่วนที่เป็นนามธรรมที่จับต้องยาก แต่มีพลานุภาพสูงที่สุด

3. ความสามารถและภูมิปัญญา (Competence and Wisdom) หมายถึง ความสามารถ ของคนในองค์การที่มีขีดความสามารถในการนำเอาความรู้ (Knowledge) มาสร้างทักษะ (Skills) เกิด ความชำนาญที่เพียงพอ (Proficiency) และนำไปสู่ความเชี่ยวชาญ (Expertise)

บรรษัทภิบาลที่ดีก็คือการรวมเอา 3 องค์ประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายของ องค์กร คือ การสร้างสมรรถนะ การแข่งขัน และเสถียรภาพให้เกิดขึ้นแก่องค์กร ซึ่งสามารถอธิบาย ได้ว่าหมายถึง การสร้างกำไร (Profitability) การมีเสถียรภาพ (Stability) ความเจริญเติบโต (Growth) การเผื่อแผ่สังคม (Contribution to Society)

การดำเนินงานของบรรษัทภิบาลในประเทศไทย

บรรษัทภิบาลที่ดี คือวิธีการทำธุรกิจที่ดี แม้วิธีการทำจะไม่ส่งผลโดยตรงต่อผลกำไร แต่ หากมีการดำเนินงาน โดยยึดหลักของบรรษัทภิบาลเข้ามาสู่องค์กร ย่อมก่อให้เกิดผลแห่งการปฏิบัติ ดีได้แน่นอน ปัจจุบันองค์กรเอกชนในประเทศไทย ได้ตื่นตัวในเรื่องของการมีส่วนร่วมในสังคม ทั้งในด้านของความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ หรือมีการส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้ เกิดผลดีต่อสังคม ในปัจจุบันมีหลายธุรกิจที่มุ่งเน้นให้สังคมเห็นถึงการดำเนินงานที่เน้นความโปร่งใส

ขององค์กรตัวอย่างเช่น บริษัทปูนซีเมนต์ไทยจำกัด จึงทำให้เกิดแนวทางการศึกษาในเรื่องของการนำหลักบรรษัทภิบาลมาใช้ในองค์กรภาคธุรกิจกันอย่างกว้างขวางเพื่อนำไปสู่ การเจริญเติบโต ความรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ของภาคธุรกิจต่อไป

ปัจจัยที่จะทำให้ธุรกิจมีความรุ่งเรืองประกอบด้วย

1. บุคลากรที่มีความสามารถ (Competence) และถึงพร้อมด้วยจริยธรรมการทำธุรกิจ (Business Ethics)
2. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (Team Work)
3. สภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership)
4. วิญญาณแห่งการเป็นเจ้าของ (Enterpreneurship)
5. ประสบการณ์ที่เพียงพอ (Adequate experience)
6. ทักษะในงานนั้น (Skills)

กระบวนการบริหารและกำกับองค์กรที่ดี หรือที่มีประสิทธิภาพย่อมสร้าง ความเชื่อมั่น หรือความมั่นใจแก่ผู้ที่มีผลประโยชน์ว่า การจัดการหรือการบริหารองค์กรนั้นเกิดจาก เหตุและผล ที่มุ่งสู่จุดดุลยภาพระหว่างความรุ่งเรืองของธุรกิจกับความรับผิดชอบ นอกจากนี้ผู้มีผลประโยชน์จะเกิดความมั่นใจว่ากระบวนการและกลไกของการบริหารและกำกับองค์กร สามารถป้องกันการกระทำที่มิชอบและการทุจริต (Malpractice and Fraud) ได้ในระดับที่สูงพอ แม้ว่าจะไม่มีทางป้องกันได้อย่างสิ้นเชิงก็ตาม

จากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้ภาคเอกชนได้กำหนดหลักการสำคัญของบรรษัทภิบาลขึ้นมาเพื่อให้เกิดความมุ่งหวัง หรือเกิดแรงจูงใจให้บรรษัทภิบาลทั้งหลายอยากกระทำเพื่อให้เกิดผลได้ในทันทีและเกิดผลประโยชน์ระยะยาว หลักการสำคัญของบรรษัทภิบาลจากภาคเอกชนประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบ
2. ความโปร่งใส
3. มูลค่าหุ้นในระยะยาว
4. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น
5. ประมวลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ความสมดุล
6. คุณค่าระยะยาว
7. วิธีลงคะแนนเสียง
8. การคุ้มครองเงินลงทุน

หากจะกล่าวโดยสรุปแล้วในด้านของจริยธรรมนั้นมีส่วนสำคัญในทุกบทบาทของมนุษย์ นับแต่ทางด้านส่วนบุคคล ส่วนของอาชีพการงาน และส่วนของสังคมโดยรวม ดังนั้นคนทุกคนควรจะมีแนวคิดในการทำตนให้เป็นส่วนหนึ่งที่ดีของสังคม โดยการทำความดีตามหลักจริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จทางวิชาชีพ สำนักงานบัญชีเป็นภาคธุรกิจหนึ่ง ที่มีอยู่ในสังคม เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องนำเสนอผลการดำเนินงานของภาคธุรกิจที่มาใช้บริการด้านการจัดทำบัญชี เป็นผู้นำเสนองบการเงินของบริษัท ห้าง ร้าน ต่างๆ ที่มาใช้บริการ และเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอตัวเลขโดยรวมของภาคเศรษฐกิจในท้องถิ่น ดังนั้นการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาแล้วนั้น ถ้าได้มีการนำหลักจริยธรรม หรือแนวทางในเรื่องของบรรษัทภิบาลไปปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดผล ก็ย่อมส่งผลดีต่อสำนักงานเอง ต่อลูกค้า ต่อพนักงาน ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ ต่อสังคมท้องถิ่น และสังคมโดยรวม

ทัศนคติและความคิดเห็น

ทัศนคติ [9] หมายถึง ปฏิกริยาโต้ตอบที่คนเรามีต่อสิ่งเร้าทางสังคม ความรู้สึก การชอบ ไม่ชอบบางอย่าง เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย การที่เกิดปฏิกิริยาเช่นนี้ขึ้น เรียกว่าการมีทัศนคติต่อบางสิ่งบางอย่าง

ประเภทของทัศนคติ

ทัศนคติทั้งหลายมักจะถูกประเมินออกมาในรูปของความดี ความเลว ความชอบ ความไม่ชอบ นักจิตวิทยาได้แบ่งทัศนคติออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้สึก (Affective Domain) หมายถึง ทัศนคติทางด้านอารมณ์ เช่น ความโกรธ ความรัก ความชอบ

2. ด้านความเข้าใจ (Cognitive Domain) หมายถึง ความรู้หรือความเชื่อเกี่ยวกับคุณลักษณะของสิ่งที่เรามีทัศนคติ

3. ด้านการกระทำ (Conative Domain) หมายถึง แนวโน้มที่คนจะปฏิบัติต่อสิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบ เป็นการแสดงทัศนคติด้านการกระทำ

ทัศนคติทั้ง 3 ประเภท ไม่จำเป็นต้องสอดคล้อง เรื่องหนึ่งอาจมีมากหรือน้อยกว่าอีกเรื่องหนึ่งได้ หรือเราอาจมีความรู้สึกรุนแรงในเรื่องหนึ่ง แต่ไม่สนใจในอีกเรื่องหนึ่งเลย บางคนมีความรู้สึกในบางสิ่งบางอย่างแต่ไม่แสดงออกมาเป็นการกระทำ โดยสรุปคือ ทัศนคติเป็นเงื่อนไขภาย

---

[9] รศ.ดารณี พานทอง พาลุสุข. ทฤษฎีการจูงใจ(Theory of Persuasion). (ภาควิชาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. พิมพ์ครั้งที่ 4. บริษัท ประชาชน จำกัด, 2530).หน้า 49.

ในตัวบุคคลที่มีส่วนในการกำหนดการแสดงออกและทิศทางของพฤติกรรม และยังเป็นการกำหนดการรับรู้ด้วย

องค์ประกอบทางทัศนคติ

ทัศนคติมีองค์ประกอบ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognition) เมื่อบุคคลได้พบสิ่งใด เขาจะเก็บข้อมูลและจัดสิ่งต่างๆ เหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ โดยแยกตามคุณลักษณะต่างๆ นอกจากนี้การที่บุคคลมีความเข้าใจในสิ่งต่างๆ แตกต่างกัน ทำให้เกิดการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกัน
2. ความรู้สึก (Affection) บุคคลจะมีความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน อาจชอบหรือไม่ชอบ จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือเป็นไปในทิศทางดีหรือไม่ดี การที่จะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ที่มีต่อสิ่งนั้นๆ และจุดมุ่งหมายที่มีต่อสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบในทางพฤติกรรม (Behavior Component) ปกติถ้าบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดแล้วมักจะมีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมในทางด้านดี เช่น ถ้าเราชอบใครเรามักจะพูดดีกับเขา แต่ถ้าเราไม่พอใจหรือไม่ชอบการแสดงออกของพฤติกรรมจะเป็นไปในด้านลบ เช่น การคัดค้าน การไม่ให้ความร่วมมือ หรือเป็นการแสดงออกในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การแสดงความเป็นกลาง วางเฉย ไม่แสดงออกใดๆ เลย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Chiang Mai University

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พินิจ รัตนกุล, ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย ในทัศนะของนักปรัชญา :

จริยธรรม (ethics) เป็นคำที่เรานิยมใช้ในเรื่องของการตัดสินคุณค่าของพฤติกรรมมนุษย์ว่าเป็นการกระทำ สมควร ถูกต้อง ดี หรือตรงข้าม การกระทำที่ไม่มีจริยธรรมคือการกระทำที่ไม่สมควร ไม่ดี การที่เราต้องกำหนดคุณค่าของการกระทำของการกระทำที่ว่า ดี หรือหรือไม่ดี สมควรหรือไม่สมควร ก็เพราะเราต้องการแบ่งแยกการกระทำออกเป็นประเภทต่างๆ เพื่อจะได้ส่งเสริมด้วยวิธีการต่างๆ (เช่นให้รางวัล) ให้คนทำแต่สิ่งที่ดีดีหรือสมควรและให้ละเว้น (เช่นด้วยการลงโทษ) การกระทำตรงข้าม โดยเหตุที่พฤติกรรมของมนุษย์ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงออกของสัญชาติญาณแบบพฤติกรรมของสัตว์ หากแต่มีการเลือกการตัดสินใจ เป็นส่วนประกอบสำคัญ

ดังนั้นปัญหาจริยธรรมจึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับพิจารณา ตัดสินใจว่าควรทำอะไร หรือไม่ควรทำอะไรบ้าง การกระทำแบบไหนเป็นการกระทำที่มีค่าดีถูกต้อง ปัญหาประเภทนี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องประสบอยู่เสมอในการดำเนินชีวิตประจำ ไม่ว่าจะมีอาชีพใดก็ตาม และในการตัดสินใจนั้นบางครั้งเราก็รู้ตัวบางครั้งก็ไม่รู้ตัว นอกจากนั้นในชีวิตประจำวันการตัดสินใจเลือกยังไมาได้เป็นผลจากการใช้วิจารณาญาณไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งเป็นเวลานาน เช่นในเวลาที่เราต้องเผชิญกับวิกฤติกาลของชีวิตที่ต้องเลือก ตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งสำคัญของชีวิต เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ในกรณีนี้เราจะตระหนักถึงปัญหาจริยธรรมเพราะการเลือก การตัดสินใจ ทำสิ่งที่สมควร ไม่ใช่เป็นเรื่องของการทำไปตามความเคยชินหรือการใช้เหตุผลธรรมดาสามัญ หากแต่เป็นเรื่องที่ต้องใคร่ครวญตรึกตรองอย่างรอบคอบ

สาเหตุแห่งความเสื่อมโทรมของสังคม ถ้าวิเคราะห์ดูก็จะพิจารณาได้ 2 ด้าน คือทางธรรมและทางโลก ซึ่งความเสื่อมโทรมทั้งทางโลกและทางธรรมนี้เนื่องมาจากการแข่งขันกันแสวงหาเงิน อำนาจ และชื่อเสียงในทางที่ผิด

วิธีแก้ไขความเสื่อมโทรมของสังคมทั้งในระดับบุคคลและในระดับส่วนรวม น่าจะทำได้ 3 วิธี คืออาศัยมาตรการทางสังคม ศาสนา ด้วยการฟื้นฟูคุณธรรมของชาติ ซึ่งรวมถึงการฟื้นฟูปรับปรุงศีลธรรม ขนมธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นการยกระดับพัฒนาจิตใจของประชาชนให้สูงขึ้น อาศัยมาตรการทางการเมือง ด้วยการพัฒนาอุดมการทางการเมืองของไทยให้ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญและคุณธรรม และอาศัยมาตรการทางกฎหมายโดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบแบบแผนต่างๆ เพื่อใช้บังคับบุคคลไม่ให้ประพฤติชั่ว ส่งเสริมให้ประพฤติดี ให้ความยุติธรรมเท่าเทียมกัน ทันต่อเหตุการณ์และทันต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน การที่จะใช้มาตรการทั้งสามแก้ไขความเสื่อมโทรมต่างๆ ได้นั้น จะทำได้ด้วยการระดมบุคคลทุกฝ่าย และร่วม

มือกันอย่างจริงจังไม่ว่าจะเป็นประชาชน ข้าราชการด้านสื่อมวลชน โดยเฉพาะรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้บริหารประเทศ

ดร.อำนวย ทะพิงค์แก และนายชยันต์ วรรธนะภูติ, ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย ในทัศนะของนักการศึกษา :

การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่สมาชิกของสังคมเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับสถาบันหลายสถาบัน ฉะนั้นมีความจำเป็นที่สถาบันเหล่านี้จะต้องประสานสัมพันธ์กันในการปลูกฝังจริยธรรมมิใช่ถือว่าการสอนจริยธรรมเป็นเรื่องของโรงเรียนและวัดในศาสนาแต่ผู้เดียว การตีความหมายของการศึกษาในระดับกว้าง จึงเป็นเรื่องที่เข้ามามีความสำคัญในตอนนี้ นั่นคือทุกสถาบันจะต้องเข้าใจว่าแต่ละฝ่ายก็มีหน้าที่ในการถ่ายทอดค่านิยมทางจริยธรรมเหมือนกัน และมีส่วนรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา การศึกษาจริยธรรมนั้นเหมือนกับการศึกษาทั่วไปที่เกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบ (Formal) และนอกรูปแบบ (Non-formal) และเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (Life – long-education) จะต้องมีการปรับปรุง มีการแก้ไขให้มีพลังชีวิตใหม่ (Revitalization) อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของสังคมและเป็นพลังจริยธรรมที่กล้าแข็งเพื่อควบคุมความประพฤติต่อไป

ในกรณีของสังคมไทย ค่านิยมของสังคมได้เปลี่ยนไปตามกระแสของการพัฒนาแบบทุนนิยมและแบบตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทยตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 โรงเรียนและสื่อมวลชนได้ส่งทอดค่านิยมนี้ ส่วนสถาบันครอบครัวและวัดในพุทธศาสนาก็มีบทบาทน้อยลงในการปลูกฝังจริยธรรม ฉะนั้นทางแก้ไขปัญหานี้จึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มต้นที่การแสวงหาและกำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมเสียใหม่ และแก้ไขกลไกในระบบการศึกษาเพื่อสร้างสำนึกทางจริยธรรมให้แข็งกล้าสำหรับที่จะควบคุมพฤติกรรมให้ได้มากที่สุด